

SVT PRÖVADES I FEM FALL – OCH FRIADES I SAMTLIGA

Vid Granskningsnämndens senaste möte prövades fem ärenden från SVT, och samtliga friades! Aktuellt friades i fråga om otillbörligt gynnande efter att ha visat klipp ur olika reklamfilmer för spelbolag i ett inslag om det svenska spelmonopolet. De övriga fyra besluten handlade om opartiskhet och saklighet i SVT:s nyhetsrapportering. Nämnden konstaterar att varken Aktuellt, Rapport eller SVT Text brutit mot kraven på opartiskhet eller saklighet i de prövade fallen.

SAKLIGT ATT BENÄMNA PAUL JOSEPH WATSON HÖGEREXTREMIST

FRIAT: Rapport, 2017-02-24, SVT1, kl. 19.30, inslag om en amerikansk journalist; fråga om saklighet. Dnr. 17/00772.

Inslaget handlade om att den amerikanska journalisten Tim Poohl hade anlant till Malmö. Han var där för att ta reda på vad som var sant om Sverige apropå Donald Trumps tidigare uttalanden om Sverige som ett exempel på ett land med misslyckad migrationspolitik. I inslagets inledning sades ”...nu har bland andra en högerextremist betalat honom för att åka till Sverige...”.

Anmälaren skrev att det var felaktigt att kalla finansieren för högerextremist.

SVT skrev i sitt yttrande att högerextremism, enligt Nationalencyklopedin, är ”*förfäktandet av högerståndpunkter och värderingar ligger långt utanför vad som är förenligt med politisk demokrati*”. Tidningen Expo skriver att ”*gemensamt för högerextrema rörelser är också rasismen, en uppdelning av människor grundat på etnisk härkomst eller kultur*”.

Mannen som åsyftades i inslaget var Paul Joseph Watson, som är redaktör för de amerikanska nättidningarna Infowars och Prison Planet. Han är mycket aktiv i sociala medier och beskrivs, bland annat på Wikipedia, som en ikon inom den alternativa, amerikanska högern. SVT skrev i yttrandet att Watson vid upprepade tillfällen fört rasideologiska resonemang på sin youtube-kanal, och nämnde ett exempel där han för ett långt resonemang om hur IQ-nivån skiljer sig mellan människor beroende på var de har sitt ursprung. Mot bakgrund av detta, och ovan nämnda definitioner, anser SVT att det funnits fog för att benämna finansieren som högerextremist.

Granskningsnämnden skriver i sitt beslut att SVT visat grund för beskrivningen ”högerextremist” och friar därmed inslaget.

KLIPP UR REKLAMFILM VAR INGET OTILLBÖRLIGT GYNNANDE

FRIAT: Aktuellt, SVT2, 2017-03-31, kl. 21.00, inslag om det svenska spelmonopolet; fråga om otillbörligt gynnande. Dnr. 17/00987.

Inslaget handlade om att en utredning hade föreslagit att det svenska spelmonopolet ska ersättas av ett licenssystem. I början av inslaget visades hur någon trycker på en fjärrkontroll följt av ett collage med reklamfilmer för olika spel.

Inslaget anmäldes av en person som menade att SVT hade gjort reklam för spelbolag.

SVT skrev i sitt yttrande att bilderna hade en stark koppling till nyheten. Syftet med det föreslagna licenssystemet var bland annat att höja konsumentskyddet och öka möjligheterna att ställa krav på måttfull marknadsföring. Redaktionen hade också valt delar ur filmerna där inga direkta köpuppsmaningar förekom och collageformen gjorde att det var svårt att uppfatta vilka spel eller spelbolag filmerna gällde.

Granskningsnämnden skriver i sitt beslut att delarna ur reklamfilmerna var ett gynnande, men att detta var motiverat av ett tillräckligt informationsintresse och således inte otillbörligt. Inslaget frias alltså.

INSLAG OCH TEXT OM MÖTESPLATS PÅ NÄTET STRED INTE MOT KRAVEN PÅ OPARTISKHET OCH SAKLIGHET

FRIAT: Aktuellt, SVT2 och SVT Text, 2017-01-11, inslag samt sändning i text-tv om en mötesplats på nätet; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 17/00152.

Inslaget i Aktuellt handlade om sajten Kamrat.com som upprepade gånger hade använts för kontakter inför sexövergrepp på minderåriga. Sajtens nya ägare hade nu sagt till SVT att mötesplatsen kan komma att läggas ned om man inte kunde sälja den till någon som hade kompetensen eller resurserna att komma tillrätta med problemen. I inslaget framkom att SVT hade hittat ett tjugotal domar från de senaste åren där män dömts för olika sexbrott efter att ha fått kontakt med sina offer på webbplatsen. På SVT Text fanns en text under rubriken "Webbforum för barn kan stängas", där innehållet i inslaget sammanfattades i kortare form.

Grundaren av Kamrat.com anmälde publiceringarna och ansåg att reportern hade drivit en egen, felaktig tes. Han var också kritisk till att svar som han gett i en telefonintervju inte publicerats. Rubriken på SVT Text var också missvisande enligt anmälaren, eftersom användare måste vara 15 år för att bli medlem.

SVT skrev bland annat i sitt yttrande att både inslaget i Aktuellt och texten på SVT Text var korta och baserade sig på den nya ägarens beslut att försöka sälja webbplatsen. I inslaget i Aktuellt fick också anmälaren kommentera genom att säga "Vi kan inte spåra vem det är som sitter bakom tangentbordet. Använder man olika mejl- eller IP-adresser kan vi inte kontrollera om det är samma person eller inte". När det gällde rubriken i SVT Text konstaterade SVT att det visserligen numera fanns en 15-årsgräns, men den tycktes vara ny. Det framgick också av mötesplatsens egen statistik över besökare att barn under 15 år var aktiva på forumet.

Nämnden anser inte att det riktades sådan kritik mot anmälaren som krävde ett bemötande. Enligt nämndens bedömning kunde rubriken på SVT Text ge en missvisande bild av webbplatsens målgrupp, men nämnden anser inte att uppgiften var av sådan betydelse att den medförde att sändningen stred mot kravet på saklighet. Publiceringarna frias alltså helt.

INTE PARTISKT ATT JÄMFÖRA TRUMPS RETORIK MED LENINS OCH STALINS

FRIAT: Aktuellt, SVT2, 2017-03-01, inslag om den amerikanske presidenten Donald Trumps tal till kongressen, fråga om opartiskhet. Dnr. 17/00694.

Inslaget handlade om den amerikanske presidentens första tal till kongressen och bestod av ett reportage och ett studiosamtal. Reportaget beskrev att tonen i Trumps tal var mer försonande än tidigare och att reaktionerna på talet hade varit positiva.

Talet kommenterades och analyserades vidare i inslaget i ett intervjusamtal med Dag Blanck, professor i Nordamerikastudier och SVT:s utrikespolitiska kommentator Erika Bjerström.

En anmälare reagerade på utrikeskommentatorns beskrivning av USA:s president. Nämnden bad SVT yttra sig framför allt om följande kommentar från utrikeskommentatorn:

"(...) men vi ska ju också komma ihåg att det var bara senast förra veckan som han [Trump reds.anm] gjorde sitt utfall till exempel och sa att medierna är amerikanska folkets fiender. Det är ordvändningar som är direkt hämtade av hur Stalin, Lenin, Hitler har formulerat sig och just mot medierna och vilket gav, blev ett ramaskri av kritik. Så att vi vet ju fortfarande inte alltså om det här är Trump 2.0 som försöker nu skapa den här enigheten eller han hade en bra dag."

SVT framhöll i sitt yttrande att kravet på opartiskhet inte hindrar att en kommentator kan analysera och kommentera händelser även ur en kritisk infallsvinkel. SVT poängterade vidare att hänsyn även ska tas till inramning, sammanhang och faktaunderlag.

Den aktuella kommentaren gjordes i ett sammanhang där Trumps första månader som president hade skapat stor debatt. När det gällde hans förhållande till media hade han bland annat under kampanjmöten använt tillmälen mot journalistkåren som *"very fake media"*, *"de är avskum"* osv. Hans strategi att portförbjuda flera av de stora tv-bolagen från presskonferenserna i Vita Huset hade väckt oro över att det fria ordet kunde vara på väg att begränsas. Det beskrevs att det väckt stor internationell uppmärksamhet att han använde sig av uttrycket *"folkets fiende"* när han beskrev medierna i USA.

Till yttrandet bifogades Washington Posts historik om begreppet *"folkets fiende"*. Vidare bifogades ett omfattande faktaunderlag, där det bland annat framkom att olika framstående historiker uttryckt sin oro över att ett uttryck som använts av diktatorer nu användes igen, att Lenin, Stalin, Mao men även nutida diktatorer har använt begreppet, och att exempelvis Hitlers administration använde uttrycket *"folkets fiende"* om judar.

Granskningsnämnden konstaterar att kommentatorn är en företrädare för SVT för vilken kravet på opartiskhet gäller fullt ut, men att hennes uttalanden inte gick utöver vad som kan accepteras inom ramen för SVT:s kommentarsskyldighet. Inslaget friades.

RAPPORT OCH AKTUELLT FRIAS FÖR INSLAG OM STEVE BANNON

FRIAT: Rapport 19.30, SVT 1 och Aktuellt 21.00, SVT 2, 2016-11-14, inslag om utnämningen av president Donald Trumps chefsstrateg, fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 16-03160, 03162, 03181.

I Rapport sändes två inslag om utnämningarna av Steve Bannon till Trumps nya chefsstrateg, samt Reince Priebus till ny stabschef. Ett inslag innehöll bland annat en intervju med direktören för det svenska Utrikespolitiska institutet, Mats Karlsson. Han berättade bland annat att Bannon grundat tidningen Breitbart News som Karlsson kategoriserade som bland annat sexistisk. Det andra inslaget var en direktmedverkan av Carina Bergfeldt, SVT:s USA-korrespondent.

I Aktuellt samma kväll bestod rapporteringen om utnämningarna av ett block med flera inslag. En rapport från USA-korrespondenten Carina Bergfeldt om reaktionerna i USA och intervjuer med de två USA-kunniga frilansjournalisterna Andreas Utterström och Göran Rosenberg. Vidare rapporterades om olika infallsvinklar på hur Trumps politik kunde utvecklas i den nya positionen som president.

SVT fick yttra sig mot bakgrund av ett flertal anmälningar. En anmälare ansåg att Rapportinslaget var partiskt mot Trump. En anmälare ansåg att Bannon och Breitbart News *"på felaktiga grunder utmålas som antisemitiska och del av vitmaktrörelsen"* och kritiserade hur SVT visat upp en rubrik som löd *"Renegade Jew"* som en av flera rubriker som visade vad som kunde förekomma på sajten Breitbart News.

Flera anmälare vände sig mot rapporteringen i Aktuellt och en parallell som Andreas Utterström, extern frilansjournalist och expert på amerikansk politik, gjorde mellan Bannon och Sverigedemokraternas partiledare Jimmy Åkesson och mellan Breitbart och sajten Avpixlat.

I Aktuellt ombads Andreas Utterström att göra en jämförelse med svenska förhållanden av Steve Bannon och sajten Breitbart News. Bland annat ställdes frågan: *Om vi skulle tänka oss en svensk motsvarighet till Steve Bannon och Breitbart News, vad skulle det kunna vara?*

Utterström svarade: *Det skulle vara om vi hade Jimmie Åkesson som statsminister och Mats Dagerlind som är Avpixlats ansikte utåt, skulle bli hans rådgivare i Rosenbad. En person som satt där och hjälpte Jimmie Åkesson att förpacka budskap om systemkollaps, åsikts korridorer och annat.*

I sitt yttrande till Granskningsnämnden skrev SVT bland annat att utnämningen av Steve Bannon till chefsstrateg i Donald Trumps administration var en nyhet som behövde sättas i ett sammanhang för en svensk publik. I samband med detta var Bannons bakgrund, karriär och politiska inriktning av intresse.

När det gällde Utterströms jämförelse med Avpixlat beskrevs att det fanns likheter mellan publikationerna, till exempel att båda slår mot etablerade medier som de kallar "PK-eliten" och vänder sig till läsare som inte känner igen sig i den gängse mediebilden. Breitbart är en stor och känd publikation i USA men inte lika känd i Sverige. Avpixlat är betydligt mindre än Breitbart men mer känd i Sverige. Enligt SVT rymdes beskrivningen inom ramen för den roll Utterström hade, som ger ett större utrymme för personliga ställningstaganden och drastiska formuleringar. SVT framhöll även att kravet på opartiskhet är lägre för externa medverkande som Utterström.

Just rubriken med formuleringen "Renegade Jew" hade diskuterats flitigt i amerikanska medier utifrån olika aspekter, någonting som Utterström också fick kommentera. Enligt SVT framgick det att syftet med inslaget var att beskriva hur Breitbart News uppfattas politiskt och vilken roll sajten haft.

Granskningsnämnden konstaterar att uttalanden från tillfälligt medverkande som är inbjudna i egenskap av experter inte medför att inslagen strider mot kravet på opartiskhet och saklighet. Nämnden anser också att SVT har visat tillräcklig grund för de beskrivningar som gjordes av Breitbart News och den utnämnde chefsstrategen. Inte heller det övriga som anmälarna anfört gör att inslagen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet. Därför friar nämnden båda inslagen.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!